

ČEZ TRIGLAV NA BOLŠKI GRINTAVEC, KANIN IN MONTAŽ.

DR. ANTON ŠVIGELJ.

Na Dovški postaji smo izstopili v nedeljo 5. avgusta t. l. trije turisti: dva Nemca iz Gradca in jaz, namenjeni na Triglav. Dr. Roschnikov triglavski vodnik je v obeh Gradčanih vzbudil radovednost, kakšna sta Aljažev dom in Triglavska koča na Kredarici; zato sem tem rajši opustil nameravano Tominškovo pot ter se rade volje pridružil njunemu vabilu, naj ju spremljam po nemški poti (čez »Prag«) do Kredarice. Vlak je imel ravno dovolj zamude, da smo prišedši izpod »galerij« že uživali vso krasoto jutranjega razgleda na Triglav in sosednje vrhove, katere so zlatili rani solnčni žarki, obrobljajoč jih z žoltozlatimi odsevi. V Aljaževem domu smo se sestali z dunajskima veleturistoma, ki sta baš prejšnji dan izvršila drzni nastop na Triglav po severni steni. Gustav Jahn, sloviti nemški slikar, čigar vzorne plakate o znamenitejših planinskih vrhovih lahko občuduješ malone na vsaki železniški postaji, mi je bil znan; vsaj je moja žena ž njim v mlajših letih preplezala precej vratolomnih stez á po stenah Rakse in Dunajskega Snežnika. Drugi, Franc Zimmer, je pa tudi priznan turist v Nemcih in precej domišljav zato, ker je bil že kaznovan radi turistike. Odkril je bil namreč — pravijo — in nekoliko markiral svoj čas na Raksi nov nastop po strmi stezi, kjer se je prvi njegov naslednik znatno telesno poškodoval. Kazenska oblast si je najbrže mislila: poškodovanec ima itak že kazni dovolj, primimo intelektualnega storilca, ki je odkril stezo in s tem začel dejanje, od katerega je po naravnih nasledkih mogel izprevideti, da utegne napraviti kako nevarnost za življenje, zdravje ali telo ljudi. In tako je dobila takrat pravica zadoščenje. Po Raksi se pa Dunajčanje kljub temu še ubijajo.

G. Jahn nam je kazal smer vratolomnega plezanja in vnela se je med nami živahna debata o dopustnosti takih tur s človeškega in turistiškega stališča. Posebno je zagovarjal take ture prvi Gradčan — češ, vsak naj nosi svojo kožo na prodaj, kamor mu drago. Spoznal sem iz tega, da imam v obeh svojih spremljevalcih družbo turistov prve vrste. A kako sem se zmotil!

Po kratkem počitku smo se odpravili na znano pot proti Luknji in se obrnili potem na levo čez Bistrico v skale. Nekaj časa je še šlo, dasi sta oba Gradčana kaj rada postajala in grizla — suhe češplje, rekši, da je to prava mana za turiste. Ko pa smo dospeli do nedolžnega, a tem bolj razvpitega »Praga«, se je pokazala druga slika. Da nisem imel s seboj vrvi, sploh ne vem, kako bi ju bil spravil čez. Še zadnja, tudi dobro zavarovana skalna stopnica tam gori, kjer se z velikega mela odceplja zanimiva naša Tominškova pot, mi je dala dokaj opravila, predno sem ju spravil čeznjo.

Zato pa koče na Kredarici in nje prijaznega in postrežljivega oskrbniškega para nista mogla prehvaliti. Ko pa sta dala še duška svojemu ogorčenju zaradi zabavljanja dr. Roschnika takim napravam »Slov. plan. društva«, sem jima rad odpustil renomažo o njunih »veleturah« na »Hochschwab« itd. Tudi druga nemška družba, ki se je tekom popoldneva zbrala v naši Triglavski koči, je bila mnenja, da imamo mi v svojih gorah pač svojo pravico in da se le nasprotniško delovanje sme nazivati za malo idealno konkurenco. Tako so nam v popolnem soglasju hitro minile večerne ure. Niso nas plašile goste megle, ki so zavile kočo in okolico v temen plašč. Barometer je stal visoko in ni nas varal.

Navsezgodaj nas je drugega dne pozdravljalo lepo jutro, ko smo se »preklinjevali« ob gostih železnih klinih na Mali Triglav. Nam trem sta se pridružila še dva Beljačana (brat in sestra — imen, kakor pri predstavljanju menda predpisano, nisem razumel). Pod vrhom Malega Triglava smo odložili nahrbtnike in jih spet nadeli šele, ko smo se bili vrnili od Aljaževega stolpa. Dobro, da je v njem vsaj slikana Pernhartova panorama, kajti razgleda v daljavo ni bilo nič posebnega. V tem oziru ima Triglav svoje muhe. Treba že posebne sreče, kdor hoče uživati z njega znani — a veliki večini njegovih obiskovalcev neznani — velikanski razgled. Kljub temu je bila vsa družba tako očarana, da je sklenila še in še priti, dokler se Triglav ne vda in ne poda očem zaželenega užitka.

Izpod Malega Triglava se je pričela spet trnjeva pot za oba Gradčana. Nova nemška steza od koče Marije Terezije še ni bila dodelana, in Bog ve, če bi se ne bila vrnila, da se nista bala osramočenja od Beljačanke, ki je pogumno silila naprej. Zadnji kos jima je bil še najbolj všeč, ko smo se podrsali po ugodnem snežišču. Kmalu nato nam je postregel slovenski oskrbnik nemške koče nad Velim poljem s čajem in bohinjskim sirom.

Srce me je bolelo, ko smo potem stopali proti Dolíču. Krasna steza vodi nad Mišeljsko dolino do tega sedla, od nje pa se

nekako v sredi razhaja druga steza — skrbno nadelana zveza h Kugyjevi poti na peske pod južnim Triglavskim grebenom. Nad Vodnikovo kočo se vidi tretja steza, ki vede na Triglav. Zjutraj že sem bil opazil v zarezi med Kredarico in Malim Triglavom novo stezo od Koče Marije Terezije, ki naj služi manj pogumnim, oziroma večji udobnosti vdanim nemškim turistom za nastop na Triglav. Na travnati planici južno od Marije Terezije koče so koli že zabiti, da se ondi postavi prostoren planinski hotel za mnogobrojno pričakovane izletnike iz Bohinja. Srce me je bolelo, pravim, ko sem videl vse to intenzivno delovanje inorodnega nemškega društva, ki stremlje na to, da osami naše koče in s tem ubije njih življenjsko moč. Še bo treba energičnega dela, še požrtvovalnosti in še več reklame, sem si mislil — in kdor ne uvideva, da izvršuje »Slov. planinsko društvo« kulturno nalogo za Slovenstvo, ko gradi nove steze in nove koče — lès naj pride!

Tudi to jutro smo — na Doliču sedeč pod velikim bolvanom — debatirali o tem. Čudil sem se, da sta Gradčana spet potegnili z menoj, dočim sta Beljačana govorila o dobroznanem »posestnem stanju« in o reku »kdor prej pride, prej melje«. Lepa čeda divjih kozá, ki se je pripodila s Kanjavca sem in bežala gori proti Zelenici, nam je zasukala pogovor na drugo stran. Gradčana sta hotela k Sedmerim jezerom, Beljačana v Trento, kamor sem moral tudi jaz. Ker je bilo še zgodaj dopoldne, smo se zedinili, da gremo skupaj na Kanjavec. In ni nam bilo žal. Steza na Kanjavec je slovenska in se odceplja od steze k Sedmerim jezerom nad velikanskim melastim nasipom, predno prideš na Hribce. Zanimiv je v tem melu precej velik naraven skalnat most, ki se skozi njega v poznem poletju posiplje gruščati prod v nižino. Pot na Kanjavec (2570 m) je prav lahka in razgled z njega — sličen triglavskemu, kolikor ga baš triglavski masiv ne ovira — nas je bogato odškodoval za mali trud. Nebo se je bilo namreč ta čas zjasnilo in le proti jugu so se vlačile oblačne megle, ki so mi bile čim dalje tem manj všeč. Sestopili smo po isti poti doli. Gradčana sta odšla proti Bohinju in iz razglednice, ki me je čez par dni dobila doma, sem sklepal, da jima je tura mimo Triglavskih jezer, Bohinja in na Črno prst izredno ugajala. Posebno jima je bil všeč krasni razgled izpred Orožnove koče, s katero sta se pač pohvalila, ne pa tudi s pokrajinskimi razglednicami, katerih ondi nista dobila nikakršnih. Res bi bilo želeli, da bi izginile iz naših koč razglednice s tistimi planinskimi čevlji, nahrbtniki in raznimi bolj ali manj neukusnimi planšaricami ter se nadomestile s posnetki fotografskih slik po naravi, ki so tudi še zmeraj boljši

od raznih netočnih in naravi neprimernih posnetkov po akvarelih. Tako bi se delala tudi dobra reklama. Opozoril bi pri tem na krasno reprodukcijo razgleda na Triglav izpred Vodnikove koč na Velem polju, ki ga je fotografiral delavni Fran Pavlin z Jesenic. Ta slika je res umetniška in je izšla za prilogo zadnje novembrske številke »Österr. Turisten-Zeitung«, glasila »Kluba avstrijskih turistov« (Ö. T. C.) v obliki velike osmerke. Po takih slikah naj se izvrše razglednice, da bodo ustrezale namenu. —

Popoldansko solnce je neusmiljeno pripekalo in vse je kazalo, da bo pošten naliv. Zato sta Beljačana opustila svoj namen, stopiti v Trento zahodno od Kanjavca čez, ter sta se mi spet pridružila. Urno smo jo sekali nazaj na Dolič in doli čez Komar. Hiteti smo morali, da nas nevihta ne zaloti v pobočju med skalami. Sicer je baš na Komarju precej zavetja v mnogobrojnih skalnih boltah, toda s prirodnimi silami se ni smeti šaliti. Doživel sem pred par leti neurje prav pod južnim triglavskim masivom. Bliskalo, grmelo in treskalo je vse vprek zdaj bliže, zdaj dalje. Moji navadni spremljevalki in jaz smo kakor tri plahe ptice čepeli pod malim skalnim prevesom v začetku zadnjega konca Kugyjeve steze na Triglav, dokler nam ni jela teči voda od vseh strani do kože. Mokri tako ali tako smo sklenili — bilo je zadosti neprevidno — plezati naprej proti vrhu, in res smo srečno ušli vsaki nezgodi. Premočeni pa smo bili seveda kakor miši in pravo čudo je bilo, da se ni nihče nakopal bolezni.

Moja dva družabnika sta me izpraševala o prenočišču v Trenti. Njuno prejšnje zabavljanje me je še zmeraj jezilo in sklenil sem, da se jima osvetim. Nikjer bi ne bilo za to lepše prilike. Hotela sta v Baumbachovo koč in me vprašala, kako je ondi. Odjezil sem vse meje svoje zgovornosti ter jima naslikal to koč z vsem sijajem in udobnostmi planinskih koč: izvrstnimi ležišči, dobro zalogo jedi in pijač, izvrstno postrežbo i. t. d., sploh tako, kakor mora pač biti opremljena koč, ki nosi slavno ime proslulega nemškega pesnika. Pripomnil pa sem, da ima naše društvo v Trenti tudi dve zavetišči, ki bosta morda še boljši od Baumbachove koč, in da eno zavetišče naravnost dopolnjuje Baumbachovo koč vsaj s svojim imenom »Zlatorog«. Seveda sta se Nemca odločila za nemško koč.

Dobre četrte ure pred Logom nas je ujela nevihta, ki nam pa, ker smo imeli vsi nepremočne plašče, ni napravila dosti neprilike. Mene je brž sprejel »Zlatorog« v varno svoje okrilje in nad vse postrežljiva mati županja kar ni mogla nehati s ponujanjem najrazličnejših trentarskih dobrot. Pri »Zlatorogu« si

res dobro spravljen: mirna gostilna, nepričakovano dobra jed, lep vrtič, kjer se po naporni turi lahko vdaš najslajšemu počitku, mehka ležišča — kaj hočeš še več v zapuščenem tem kraju, polnem tihih naravnih krasot? Spomnil sem se obeh beljaških šovinstov in ju šel v Baumbachovo kočo obiskat. Nisem ju našel ondi, pač pa so mi povedali, da sta se utaborila pri »Zorcu« (torej vendar le v naši gostilni!) in strahovito zabavljala na ozko, umazano, zaduhlo in neurejeno Baumbachovo kočo, ki bi se radi nje ljubitelj Trente in pesnik triglavskega veličastva trikrat obrnil v grobu, ko bi vedel, kakšna je ta planinska stavba, kako naravnost profanira pesnikovo ime... Dobro mi je dela ta kruta »ironija usode« in zadovoljen s svojim maščevalnim činom sem se vrnil k »Zlatorogu«.

Zmračilo se je tačas in v gostilniški sobi se je zbralo precejšnje število vojakov, ki so ravno tiste dni popravljali pot z Vršca skozi Trento in Log do Soče, da je moglo gorsko topničarstvo iz Savske v Soško dolino. Bili so sami Čehi! Kmalu so se začule razne narodne; med njimi mi je bila najbolj všeč otožna: »Horo, horo, výsoká jsi, ma panenka vzdalena jsi...« Dalnja slova so mi ušla iz spomina. No, nas vseh je drugi dan čakalo dosti napora in pred deveto uro smo bili že vsi na potu v kraljestvo sanj: vojaki v svojih šatorih, ki so si jih zgradili na prostem, jaz pa v zmetaku v podstrešju »Zlatoroga«. (Konec prih.)

~~~~~

IZ NOVEGA MESTA V SARAJEVO NA KOLESU.

(DALJE.)

JURAJ LUBIČ.

Hotelir me je veleprijazno sprejel, in ko sem takoj pri vstopu izpolnil oglasilni list, ga je bila sama prijaznost in postrežljivost. Bil sem jako zadovoljen.

Začujem močno šumenje odzunaj. Ko vprašam, kaj to pomeni, odpre gostilničar vrata za menoj in me popelje na hodnik. Kaj tako čarobno lepega nisem še videl! Nebo se je bilo ujasnilo in polna luna je razlivala svoje blesteče srebro po okolici. Gledal sem kakor s stolpa globoko, globoko doli v jarek, skozi katerega teče reka Vrbas; nasproti se mi je prikazal lep smrekov park, od desne pa je šumelo, bobnelo in grozilo, da sem bil ves iz sebe. Čuden hlad me je objemal. Od hodnika peljejo do vode stopnice, ki niso narejene za vrtoglave ljudi.

V gostilni so imeli sodni gospodje svojega justičnega šefa Sonnleithnerja iz Sarajeva. Prilika mi je bila tudi spoznati, kako veljavo ima mesto Jajce pri turistih. Dva profesorja iz Bukovine sta nalašč prišla Jajce gledat, gostilničar pa mi je povedal, da so celo Japonci posetili to velezanimivo mesto. Čitanje knjige za tujce mi je bila izvrstna zabava in sem iz nje razvidel, da sta tudi Brit in Američan posetila to mesto.

Z velikim veseljem sem drugo jutro nastopil pot po mestu.

Jajce (391 *m*), staro kraljevsko mesto, ki ga je zgradil veliki vojvoda Hrvoje Vukčić okoli leta 1311., utrdil pa zadnji bosenski kralj Stepan Tomašević, nima zaman tega imena. Leži v trikotniku, ki ga tvori ustje Plive z Vrbasom, na griču, podobnem jajcu. Obdajajo ga mogočne planine, kakor Gola planina (883 *m*), Hum planina (1162 *m*), Ramča planina (1120 *m*), Bukovica planina (975 *m*). Vsled te lege je tudi zrak jako čist in svež. Povprečna toplota znaša 9° C. Jajce šteje 4000 prebivalcev, od katerih je približno polovica Mohamedancev, drugi so katoliki, prav malo je razkolnikov.

Prekoračil sem lesen most čez reko Plivo ne daleč od hotela in sem občudoval nebroj majhnih kataraktov, ki jih tvori plitva Pliva, hiteč kakor po stopnicah proti Vrbasu, da se ž njim združi. Idilski vtisk so napravili name mlini, katerih je vse polno ob reki, kakor da bi hoteli vsak valček izkoristiti. Ti mlini so majhni in so videti kakor zaboji na štirih visokih nogah.

Na levo pri mostu zagledam desko z nemškim napisom: K slapu. Po lepo uglajeni poti pridem do paviljona, kjer se mi pokaže nepopisen naraven prizor. Ta paviljon stoji tik slapa, tako da ga lahko popolnoma pregledaš. Vtisk je na prvi pogled tako mogočen, da ti silijo solze v oči, ako nimaš kamena v prsih. Temu naravnemu veličastvu nasproti se človek pač čuti majhnega, ničvrednega. Velika skala na koncu je prisilila Plivo, da se je razdelila, in tako pada v širokih srebrnih trakovih dvajset metrov navpično v reko Vrbas, kjer leži Bog ve koliko vekov skalnati kolos. Pod to skalo se voda z groznim bučanjem razprševa, da je videti več metrov na visoko vodni prah kakor posrebreno meglo. Tudi tebi prši hladna voda v obraz. Konec desnega brega Plive vidiš zadnji mlin, ki se komaj še drži nad prepadom. Spodaj je skalovje izdolbeno, da človek, ki se ne boji mokrote, tudi od tam lahko občuduje slap.

Poln navdušenja za ta naravni čar, od katerega sem se komaj ločil, krenem na levi breg Vrbasa, da si ogledam park, ki leži na 279 *m* visoki kopi Smrčku. Skrbno je urejen. Z drobnim

peskom posuta pota peljejo v serpentinah na vse strani. Sedaj prideš do paviljona. Šumenje slapa te siloma vleče vanj. Od tukaj je pogled na slap najkrasnejši. Jutranje solnce ga poljublja in svečano se boči nad skalnim velikanom živobojna mavrica. Na desnem bregu Vrbasa, med slapom in »Turistovskim hotelom«, vidiš visoke pečine in kjer je le kak prostorček, tam tiči golob. Ti golobi, divjim popolnoma podobni, so podivjani in žive od hrane, ki jo najdejo po mestnih ulicah. V teh pečinah je jama z lepimi kapniki, na katerih je vse polno imen tistih obiskovalcev, ki so se bali, da bi sa na drug način ne bili mogli ovekovečiti.

Po strmem potu navzdol pridem v »predgradje Kozluk« z majhnimi lesenimi hišami, potem pa čez lesen most na desno po ozki ulici do frančiškanske cerkve. Na tej cerkvi ni nič posebnega. Vstopil sem zaradi ogrodja zadnjega kralja bosenskega Stepana Tomaševića, ki ga tukaj hranijo. Nasproti vhodu ugledam na oltarju stekleno krsto, v njej pa dobro ohranjeno človeško ogrodje. Stepan Tomašević je kraljeval od leta 1461. do l. 1463. Leta 1463. je pridrl sultan Muhamed II. v Bosno, je vzel Jajce, kralj pa je pobegnil v trdnjavo Ključ v Sanski dolini, kjer so ga Turki z zvijačo dobili v svojo oblast. Proti pismeni obljubi, da ga ne usmrte, ga je dal sultan obglaviti. Pokopali so ga za kopo Smrčkom nasproti »Turistovskemu hotelu«. Sedaj pa leži v frančiškanski cerkvi, kamor ga je položila bosenska vlada l. 1888., da bi bil večja privlačna sila za tujce. Od leta 1463. je vendar že nekaj let minilo, ogrodje pa se mi je zdelo malo presveže. Jaz sem neveren Tomaž. Izrazil sem svoje pomisleke nasproti visokemu činovniku. Nasmejal se je, rekoč, da vedo nekateri celo pravo ime dozdevnega kralja. No, Jajcu take privlačne sile pač ni treba, to opravi redki naravni kras sam.

Zavil sem potem na levo proti trdnjavi. Med potjo je zbudila »narodna osnovna škola« zaradi lepe arhitektonike mojo pozornost. Ozka ulica me pelje proti vrhu. Spodaj na levo vidim stolp v romanskem slogu in ostanke cerkve sv. Luke, ki je baje bival v Jajcu in je tam tudi pokopan. V tej cerkvi je bil zadnji bosenski kralj kronan, pozneje so jo Turki izpremenili v mošejo. Pot me vodi mimo majhnih mohamedanskih hiš s tistim značilnim omrežjem na oknih. Srečam dve razkriti Mohamedanki, ki sta si hitro zakrili obraz. No, videl sem ju in — prav je bilo, da je šlo solnce za goro.

Od trdnjave, kjer bivajo sami Mohamedanci, je lep razgled po mestu in okolici. Tam gori je vodovodni rezervar, zgrajen leta 1902. Tudi smodnišnica se nahaja tam. Omenim naj še

katakomb pod trdnjavo, ki jih je vredno pogledati. Srednjeveška trdnjavska vrata te vodijo na cesto, ki pelje proti zahodu v Jezero. Tam najdeš nežne stavbe z lepimi vrtovi, na desno, malo zvišeno, pa se dviga veliko uradno poslopje, konak, ki ga baš oblegajo vsakovrstne stranke. Okno v pritličju je odprto. Skozi to podaja sluga prašnim, zamazanim Turkom listine in ravna ž njimi, kakor da bi bile kužne.

Še malo naprej, pa stojim pred kolodvorom. Ondotnje stavbe so zaradi tega zanimive, ker so kakor »Grand hotel« zgrajene iz karakterističnega sivega, kameniti gobi podobnega surovega lehnjaka, kakršnega sem videl samo v Jajcu. V bližini je železen most prek Plive.

Nazaj grede pridem do velike tovarne za kalcijev karbid z električnim obratom, kjer dela 500 delavcev. Vodna sila je močna 30.000 konjskih sil. Podjetje je v rokah bosenske delniške družbe z glavnico šestih milijonov kron. Tovarna deluje od leta 1899.

V čaršiji sredi mesta me je vleklo k brivcu. S fesom na glavi me je izprva prav kosmato obril, potem pa me je vprašal, ako želim biti bolj fino obrit — navada, ki sem jo opazil v Bosni povsod na deželi. Vedel sem, da gre to na račun višjega tarifa, a sem privoščil zgovornemu mojstru to veselje.

Ko se vrnem pred svoj hotel, mi predstavi hotelir gospoda Milana Franiča, sodnega tajnika in voditelja okrajnega sodišča. Takoj je predlagal za popoldne izlet na kolesu v Jezero. Bil sem zadovoljen, ker bi itak ne bil mogel Jajca zapustiti, ne da bi bil videl Jezero.

Popoldne se odpravimo tajnik, njega dvanajstletni sinko, vztrajen kolesar, ter jaz proti Jezeru. Cesta je zelo lepa, ravna in pelje vseskozi ob Plivi, ki se kmalu razširi v krasno jezero, sedem kilometrov dolgo in na najširšem kraju do 600 korakov široko. V Bosni velja takozvani »dunum« kot katastrsko merilo. Dunum je 100 m², jezero pa ima 1671 dunov površine. Jezero je razdeljeno v tri kotline ali v tri posamezna jezera. Prvo je neznatno, drugo precej veliko, največje pa je zadnje, ki sega do blizu trga Jezera. Na obeh straneh stražijo jezero visoki hribi; tisti na levo si namakajo vznožje prav v jezeru in se na nekaterih krajih skoro navpično dvigajo v zrak. Na severni strani je hribovje strmo in skalnato ter s trnjem obraščeno, na južni strani pa je pogled nanje že prijaznejši. Lepo zelenje se zrcali v temnomodrem, mirnem jezeru. Nad drugo kotlino leži visoko na brdu vas Zaško polje, odkoder so leta 1878. vstaši s topovi

streljali na našo vojsko. Tu spodaj je jezero plitvo in se da celo prebresti. Gosto bičevje sega iz vode, in ako imaš oči dobrega lovca, boš kmalu zapazil, da je tam notri polno življenja, raznih divjih rac, zelenonogih tukalic, črnih lisk, bobnaric, čapelj itd. Nad jezerom pa plavajo beli galebi, morske lastovice, katerih otožni klic odmeva od gorskih sten.

Jezero (426 m), 11 kilometrov od Jajca, ima 700 skoro izključno mohamedanskih prebivalcev. Tam se nahaja več otokov reke Plive. Na enem se še danes vidi razvalina turške trdnjave »Gjöl Hissar« (jezerska trdnjava), ki je svoj čas služila v obrambo soteske proti Varcar Vakufu. V bližini jezera izvira reka Pliva izpod strme pečine in teče mimo nekdanje rimske naselbine. Znamenita je tudi razvalina Sokolac.

Hiše v trgu so nizke, lesene in se kopičijo brez pravega reda. Ob vhodu vidiš na levo od senčnatega parka obdano pritlično hišo s hodnikom in prostornim paviljonom ob Plivi. To je erarska turistovska hiša. Kdor je bil v Jajcu, gotovo ni odšel brez izleta v Jezero. Tudi že omenjena dva profesorja iz Bukovine sta prišla za nami. Ljubitelji rib dobe v Jezeru svetovno znanih postrvi, pa tudi raki so zelo okusni; dišali so mi kakor svoj čas krški raki. Poleg tega pa jih dobiš napol zastonj. Za šest velikih rakov plačaš 60 v. Koliko so si nekateri podjetneži že prizadevali, doseči pravico do eksporta teh rakov, toda vse zaman; tisti, ki so to poskusili tihotapsko, so doživeli neprijetna presenečenja. Ako bi bil eksport dovoljen, potem zbogom raki, ponos in veselje domačinov in izletnikov! Pliva je pri Jezeru tako plitva, da brazda turška deca po vodi, tekmujoč z domačimi racami in gosmi v razposajenih igrah. Tudi lovske razmere so v tem kraju ugodne. Gospod Franič, sam lovec, mi je veliko pravil o svoji lovski sreči. Največ je srn, pa tudi kak divji merjasec se včasih priklati v nižavo.

Ob povratku me je gospod Franič opozoril na belo hišico visoko gori na griču nad novo cesto. Tam stanuje potomec v Bosni nekdanj imenitnega rodu, Mahgjul beg Kulinović. Sedaj obubožan životari tam gori v svoji koči osamljen ter čaka, ne brigajoč se za svet, svoje rešitve. Par sto korakov na levem griču zagledam mramornat spomenik. Ko mi tajnik pove, da se je tam gori vršila za našo vojsko toli slavna bitka pri Jajcu, se nisem mogel zdržati, da bi si tega mesta ne ogledal. Pustili smo kolesa ob cesti, dasi je bil promet velik. Take sigurnosti kakor v Bosni ne najdeš več. Videl sem vse polno potnikov, ki se na kolesa niti ozrli niso. Tam gori na vrhu je stara cesta, ki je

vodila iz Jajca v Jezero. Vstaši so imeli take pozicije, da sem se le čudil, kako so jim mogli naši do živega. Zasedli so bili brdi Mile in Borec na planini Lizini (1467 m). Tukaj je bila morda v celi Bosni, poleg Banje luke, najljutejša bitka in ni manjkalo veliko, pa bi bili vstaši naše vojake potisnili v jezero. Človeku se lasje ježijo in skoro bi veroval v čudeže, ko vidi, po kakih nedostopnih pečinah so naši vojaki plezali, svoje onemogle tovariše, da, celo topove nosili, da so prišli sovragu za hrbet ter ga pregnali. To se tiče posebno Zaškega polja. No, da bi Kunovcev ne bilo! Ti so pokazali, kaj je kranjska kri; ko bi njih ne bilo, bi bila našim slaba predla, tako pa vendar vstaši niso prav nikjer zmagali. — Na ograjenem spomeniku sem čital imena poročnika Milana Svobode in peterih lovcev 10. l. b., padlih 7. avgusta 1878. l. Tragična usoda je zadela poročnika, ženina, čigar nevesta mu v redki svoji pijeteti od tistega dne vsako leto pošlje venec na grob.

Nekoliko sto korakov više gori proti Jajcu stoji obelisk, ki se vidi daleč naokoli. Tam počivajo Hrvati 53. pešpolka. Kunovci so pokopani na katoliškem pokopališču v Jajcu, med njimi poročnik Črne. Še malo naprej od obeliska leži zgodovinsko znano Carevo polje, kjer so svoj čas taborili Turki.

Med potjo proti mestu sem slišal meni nenavadne turške pozdrave, kakor: »Akšan hájralá« (dober večer želim) in Már-habá« (nekako: Bog te živi). Pri tem položi Turek, spoštljivo se priklonivši, roko najprvo na brado, potem pa na čelo.

Prepričal sem se, da so se Turki dobro privadili novim razmeram, dasi morebiti ne radi. V celi Bosni vlada vzoren red. Prav nikjer nisem naletel na neprimlike, dasi sem prav sam potoval.

Na večer sem, stoječ pred hotelom, slišal z minareta majhne džamije spodaj na levo tenek glas. Komaj štirinajstleten deček je opravljal posel hodže. Ko sem se temu čudil, so mi dejali, da je deček kandidat za to vzvišeno dostojanstvo.

Kmalu po petih v jutro sem se drugi dan odpeljal v smeri proti Travniku. Lepa cesta vodi ob desnem bregu Vrbasa, skoro ob železnici, ki je izpeljana ob levem bregu, do Donjega Vakufa skozi hladno sotesko med Čirpanskim brdom, oziroma planino Radovanom na desnem in planino Grbovico na levem bregu. Šlo je tako fino, da sem imel vlak zmerom vstric in sem venomer slišal iz njega pozdravljalne klice potnikov. Pred vasjo Vincem, prvo železniško postajo, prižene neokreten Turčin štiri koze naravnost v moje kolo, da sem moral odskočiti. Nad vasjo visoko gori na levo zapazim veliko razvalino Vinac. Tam gori

počiva pobožni bojevnik Forlak Alija, o katerem pripovedujejo, da je bil med molitvijo zavrtno umorjen in je nekaj časa brez glave naprej tek. Vse mogoče! V Babinem selu sem vlak že prehitel in sem bil, prevozivši od Jajca 36 km, ob polosmih v mestu Donjem Vakufu.

Donji Vakuf je večinoma mohamedansko mesto, ima 2500 prebivalcev in leži ob obeh bregovih Vrbasa tam, kjer se vanjo izteka potok Plivnica. Mesto z okolico vred je bogato vsled zelo razvite trgovine. Tam sade sladkorno peso. Hiše so neznatne. Izmed stavb bi omenil turško učilnico, vladno poslopje, precej veliko grško pravoslavno cerkev in občinsko šolo, ki je najlepša. Zanimiv je tudi stolp z uro.

Sredi mesta grem na desno čez kamenit most in zavijem potem na levo. Par sto korakov od mostu leži kolodvor, ki je precej velik in ima dunajsko restavracijo. Družba peterih potujočih muzikov me je zabavala z lepimi glasbenimi komadi. Od kolodvora sem hkratu videl sedem džamij, nekatere brez minareta.

Od Donjega Vakufa je izpeljana ena železniška proga proti jugu v Bugojno, druga pa se zavije proti vzhodu in pelje ob potoku Oborči na Komar planino in Travnik.

Jaz sem moral zopet čez most nazaj in sem vozil, poslovlivši se od Vrbasa, ki me je od Banje luke sem zvesto spremljal, skozi zelo obljudeno čaršijo v glavni ulici po valoviti, manj gladki cesti kakih 10 km do Oborcev, odkoder sopiha vlak precej strmo čez planino Komar na zobčastih kolesih. Komar veže velikansko planino Vlašič s Fojniškim planinskim kompleksom. Železnica se je morala na Komaru preriti skozi hrib. Tukajšnji predor je najdaljši izmed vseh predorov bosensko-hercegovske železnice in meri 1362 metrov. Cesta je prav lepo izpeljana v serpentinah. Košato drevje ob strani dela hladno senco. Na več krajih ti curlja bistra voda po ozkih razsekah v dolino. Po eni uri hoda sem došel na vrh (927 m), 16,6 km od Donjega Vakufa, kjer stoji kilometrski kamen 110.

Pri majhni, čedni hiši mi je vljudna ženska, katolikinja, pripravila izborne turške kave in sem se tudi mrzle vode dobro napil. Dopadlo se mi je, ko mi je ženska povedala: »Moj čovjek je ajnrajmar«. V istini sem videl na deski nemški napis: Strassen-einräumer. Spominjam se pa, da sem blizu Banje luke čital nekje slovanski napis: Drumar. Pri hiši je bila vzorna snaga in so otroci dobro vzgojeni. Ker ženska ni hotela za kavo nič računati, sem zalim otrokom natresel nekaj drobiža v roke.

Po četrtturnem počitku sem odpotoval dalje. Tu je pa šlo do Travnika skoz navzdol. Paziti je izprva zaradi velike strmine in hudih ovinkov. Cesta je prav dobra. Imel sem na jugu planino Vranico, ob jugovzhodu Grahovino, na severu pa zadnje panoge Vlašič planine. Že sta bili železniški postaji Goleš in Gornji Turbet za mano, ko mi orjaška Vlašič planina prav blizu na levi s svojimi razgaljenimi, razritimi pečinami in temnim smrečevjem zavzame vso pozornost. Ta planina (1920 *m*) ima čez 20.000 *ha* površine in je polna koz in ovac. Tu izdelujejo znani bosenski ovčji in kozji sir. Ta sir je mehek in pikanten, ob vročini izvrsten pri pivu. Pridelajo ga na leto do 1500 *q*. Na desni me pozdravlja plitva, bolj potoku podobna reka Lašva, bližajo se hiša za hišo, vila za vilo, vse v evropskem slogu, in tu imaš ob obeh bregovih Lašve deloma v dolini, deloma na obronkih Grahovine in Vlašič planine skupine hiš, ki tvorijo prijazno mesto Travnik, kamor sem prispel ravno opoldne po 36·4 *km* vožnje od Donjega Vakufa.

Najbližji hotel mi je bil »Hotel Travnik«, ki ustreza tvojim željam popolnoma. Predno sem si ogledal mesto, me je kaj prijetno iznenadila najboljša voda, kar sem jo dosedaj v svojem življenju pil, bašbunar, ki je napeljana po mestu.

V gostilno so z glasnim hrupom vstopili štirje frančiškani ali, kakor jih tam zovejo, franjevci iz samostana na Gučji gori v bližini Dolca pri Travniku ter posveten duhovnik. Bili so prav dobre volje in so venomer metali desetice v velik glasbeni avtomat, ki so ga s petjem krepko podpirali. Njih dobri dovtipi so mi izvabljali prisrčen smeh. Tako je prav; zakaj bi se tudi redovniki ne veselili tako kratkega življenja!

Travnik (532 *m*), prej sedež turških vezirjev, je prijazno mesto ter šteje 7000 večinoma mohamedanskih prebivalcev. Ostali so katoliki, razkolniki in židje. Gostilne in kavarne so večinoma nemške in te mestne stavbe in razreditev ulic bolj spominjajo na evropska nego na turška mesta. Travnik ima višjo gimnazijo, trgovinsko šolo, žensko osemrazrednico, turško medreso (semenišče), samostan za usmiljenke, več osnovnih šol, vladno poslopje, rimskokatoliško in pravoslavno cerkev, več mošej i. t. d. Gimnazijo vodijo jezuiti. Znamenit je jezuitski kolegij, ki ima knjižnico, obstoječo iz 20.000 knjig, in naravoslovni muzej s herbarijem, ki obsega 6000 evropskih in eksotičnih ter 2500 vrst bosenskih rastlin. Herbarij je napravil znani prof. Brandis.

Leta 1894. so zgradili železnico, ki vozi v Sarajevo in Bugojno.

Travnik se omenja že leta 1479. Na njegovem mestu je stala prej rimska naselbina »Leusaba«. Pri Dolcu, katoliškem predkraju, pa je bilo baje mesto Lašva, rezidenca »djedov« Bogumilov ali Patarenov, glavarjev srednjeveške narodne cerkve bosenske, nekakih socijalnih demokratov srednjega veka, ki so imeli tak vpliv v deželi, da so se jim celo kralji klanjali. Grobov Bogumilov, ki se odlikujejo po posebno velikih, često lepo okrašenih nagrobnih kamenih, je v deželi jako veliko. (Konec prih.)

DRUŠTVENE VESTI.

Umrli sta člana: gospod Ivan Jenko, c. kr. poštni kontrolor v Ljubljani, ki je bil mnogo let zvest društvenik, in gospod Viktor Galle, zasebnik v Ljubljani, ki se je osobito za naše naprave v Vratih, kamor je kot lovec rad prihajal, živo zanimal in naše delovanje domoljubno odobral. Časten jima spomin!

Novi člani. Osrednjega društva: Planinšek Karel, trgovec v Ljubljani. Košar Franc, c. kr. davčni praktikant v Ormožu. Silan R., jurist v Kamenicah na Češkem. Dr. Pekl Fran, odvetnik v Postojni. — Kranjsko-gorske podružnice: Jeglič Anton v Ljubljani. Dečman Miha, tesarski mojster. Josipina Podpac, trgovka. Branc Josip, posestnik. Klinar Tomaž, posestnik — vsi na Hrušici. — Radovljiske podružnice: Pirih Ivan, slikar in podobar v Predtrgu pri Radovljici. — Kamniške podružnice: Stele Fran v Kamniku.

Izreden občni zbor »Slovenskega planinskega društva« bo dne 8. decembra t. l. ob 8. uri zvečer v restavraciji »Narodnega doma« v Ljubljani. Razpravljalo in sklepalo se bo o preuredbi »Planinskega Vestnika« in razmerju članov in podružnic do njega. Pristop imajo le člani.

Cerkljanska podružnica, ki je bila ustanovljena pred tremi leti, si je naredila nalogo, zgraditi planinsko kočo na Póreznu. Niso ji še potekla tri leta marljivega delovanja, in že stoji planinska koča na vrhu Porezna v višini 1631 m, odkoder je krasen razgled po slovenski domovini. Koča je zidana masivno iz kamnja ter na zunanje zadelana po skladih s cementom. Dolžina ji znaša 8 m, širina 6 m. Oskrbljena je tudi z dvema strelvodoma. Ker se je bila podružnična blagajna vsled gradnje koče izpraznila, je stavba začasno pokrita le z lepnic, drugo leto se pa prekrije z eternitom in tudi opremi z notranjo opravo. Če nam bo sreča mila, da jo popolnoma dokončamo, jo tudi slovesno otvorimo. Novi planinski dom oznanjaj svetu, da prebiva tod čvrst slovenski rod!

Seznamek markiranih potov v Rožu v okrilju nove železnice. Dne 1. oktobra je stekla prvič železnica, odvarjajoč slavni Rož širšemu prometu, dozda pač znan po svojem imenu, a nepoznan v vseh svojih skritih in očitih naravnih krasotah. Žihpolje, Svetna vas, Podsinja vas, Bistrica, Sveče, Podgorje, Št. Jakob, Področica, Št. Ilj itd. so bili turistom dosedaj tuji kraji, posebno še Slovencem, ki so v prvi vrsti poklicani, proslaviti koroško Slovenijo in njen biser, prelepi Rož, pred svetom. Zato je »Slovensko planinsko društvo« zastavilo tod svoje moči ter zaznamovalo krasne izprehode in gorska pota v obližju rožanskih železniških postaj ter tako »oku-

piralo« iznova slovensko zemljo od Žihpolja, oziroma Borovelj do Karavanškega predora, Podrožice, katero je zvezalo z Vrbo in Vrbskim jezerom ter tako tudi z južno železnico. Povsod je postavilo kažipote.

Novo markirani poti so:

1) Žihpolje (postaja do slavne romarske cerkve), odtod ob gorskem pobočju doli do Drave (lepa vozna pot) do broda s krasnim razgledom v Spodnji in tudi v Zgornji Rož — imenitna bližnjica; dalje čez Dravo v Borovlje (pičlo uro hoda od Žihpoljske postaje).

2) Bistrica v Rožu do cerkvice Sv. križa (spominki iz francoskih vojsk), odtod nad robom Medvedjega dola, v katerega se nudi s slovenske poti lep pogled, dalje mimo francoskih grobov po bregu nad Rožno dolino z odprtim razgledom v Sveče (Einspielerjev dom). $\frac{1}{2}$ ure.

3) Sveče (rojstni kraj Einspielerjev) — Kočna — Jesenice. V Svečah (pri pokopališču) se odceplja pot.

4) Sveče — Ledine — Podgorje. $1\frac{1}{4}$ ure. Krasna izprehodna pot, tupatam skozi smrekove gozdove, imenitna bližnjica z deloma odprtim razgledom — posebno lep na karavanške vrhove — preko grape Male Suhe, meje med Spod. in Gornjim Rožem (celovskim in beljaškim okrajnim glavarstvom, boroveljskim in rožeškim okrajnim sodiščem). Pred grapo Velike Suhe zavije s pašnikov na cesto, vodečo iz Sveč v ovinkih v Podgorje. Onkraj Vel. Suhe vas Podgorje, znamenita božja pot.

5) Podgorje — čez Suho — Golica ali Planina — Jesenice (znana pot).

6) Podgorje — Leše — Št. Jakob ($\frac{3}{4}$ ure). Novo markirana pot, ki se izogiblje prašne velike ceste. Pred grapo Bistriškega potoka se shaja z nanovo markirano potjo, ki vodi iz Št. Jakoba čez Kladje na Golico, ne daleč od veličastnega viadukta čez globoko grapo Bistriškega potoka. Čez grapo na drugi breg do Janežičevega doma v Lešah po livadah do razpotja (pri kapelici), kjer se cepi markirana pot v Podrožico ($\frac{1}{2}$ ure). Od razpotja navzdol po Bregu v Št. Jakob, slovensko trdnjavo z »Narodnim domom«.

7) Št. Jakob — Podrožica, imenitna bližnjica, $\frac{3}{4}$ ure. (Cesta v ovinkih $1\frac{1}{4}$ ure.)

8) Št. Jakob — Kladje — Golica (4 ure). Znana pot mimo Janežičevega doma, dalje čez grapo, pod viadukt in na levo v breg.

9) Št. Jakob — Podrožica — Golica (iz Podrožice najkrajša pot na vrh Golice).

10) Št. Jakob — brod čez Dravo ($\frac{1}{2}$ ure). Od broda.

11) Štefan (Loče) — Vrba (1 uro). Lepa vozna pot (najkrajša zveza Št. Jakoba, oziroma Podrožice z Vrbo.)

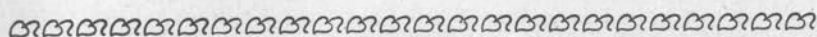
12) Št. Ilj pod Jerperkom (Sv. Katarina) — Loga vas nad Vrbskim jezerom — Vrba ($1\frac{1}{4}$ ure).

Obe poti (11. in 12.) krasni bližnjici za Št. Jakob — Vrbo, ogibljeta se vijugasti dolgi cesti skozi Rožek ($2\frac{1}{2}$ ure).

Iz Postojnskega okraja. Nanovo se je zaznamovala pot iz Postojnske jame k Otoški jami. Ta jama je zato zanimiva, ker so kapniki v njej mnogo gostejši in čistejši nego v Postojnski jami. Zlasti zanimive so skupine: »zagrinjalo«, ki je mnogo večje nego v Postojnski jami, »veliki oltar« v »belvederju«, pod katerim šumi 30 metrov globoko Pivka, in pa »kitajska soba«, znamenita zaradi tega, ker je tu rjava ilovica udarila skozi apnenec in so nastale vsled tega čudno zaokrožene risbe. V tej jami so dobili svoj čas popolno okostje jamskega medveda (ursus spelaeus) in še danes je videti

že okamenele ostanke kosti različnih živali, ki so imele tu svoje pribežališče. Vso jamo si ogledaš v eni uri. Pot do nje ni baš posebno lepa; vodi po pravcatem kraškem svetu, kjer štrle po rumeni nizki travi sive kraške skale in kamenje proti nebu. Tupatam se zdi, kot bi bila vsa pokrajina zakleta in bi narava hotela skriti vso svojo lepoto pod zemljo.

Od Otoške jame vodi tudi pot v Predjamo, ki se bode v kratkem zaznamovala. Tablo v Razdrtem smo dali prenoviti in premeniti zaradi šmihelske poti, ki je mnogo lepša nego pot čez Landol v Predjamo. Ta pot vodi iz Razdrtega čez Veliko in Malo Ubelsko, odtod ves čas po travnikih in gozdu v Šmihel, odtod po Nanoškem gričevju v Predjamo. Ves čas uživaš najkrasnejši razgled po Postojnski planoti, na Javornik, Babo, Vrh Sv. Trojice, Snežnik notri do Št. Petra in Vremščice. Še ta mesec pribijemo vse potrebne tablice. Le žalibog, da je tudi tukaj ljudi, ki nam kvarijo naše naprave. Bode treba zopet izdati kak ukaz!

KNJIŽEVNOST.

V Julských Alpách. (Lezecké skizzy ze skupiny Razoru. Napsal dr. Viktor Dvorský. V Praze. E. Beaufort. Cena 1 K 80 h.)

Mlado je planinstvo v Slovencih in mislim, da tudi ni dosti starejše v Čehih. Vendar se je pri teh krepkeje in idealneje razvilo, saj soditi moramo tako po uspehih, ki jih je dosedaj dosegla češka turistika. Pri tem pa in'am v mislih alpinizem — ono posebno kulturno gibanje, ki si osvaja čim širše kroge v vseh narodih in ki se kljub temu napredovanju vendarle drži v tesnih mejah (kakor pravi dr. Dvorský) skoraj že »organizirane kaste« z lastnimi cilji in lastnimi interesi. Najnovejši pojav — gori označena knjižica, ki jo je spisal znani izborni turist dr. Viktor Dvorský — kaže namreč, da se visoki smotri zdravega planinstva v Čehih deloma še dosti intenzivneje goje nego pri nas.

Imeni dr. V. Dvorský in J. Čermák sta pač tudi širšemu planinskemu občinstvu znani. Kdo ju še ni našel po laže in teže dostopnih vrhovih slovenskih planin bodisi v spominskih knjigah, bodisi v škatlicah za vizitke? A Dvorský in Čermák nista hodila samo po izhोजenih potih. Lotila sta se nalog, ob katerih se sicer zgražamo, če le mislimo nanje. Rešitev takih najdrznejših alpskih problemov torej ni vsakega turista stvar in se posreči le onemu, ki ves živi krasoti in veličastvu prirode v smelih višinah nebotičnih pečin in ob robih omotičnih prepadov. Dr. Viktor Dvorský sam pravi v uvodu svoje knjige, da je šteti vrhove, s katerimi hoče seznaniti čitatelje, med najbolj divje v vzhodnih Alpah: stene je treba nastopati naravnost navzgor, vzpenjajo se velikanske skale, koti, napolnjeni s snegom, žlebovi, ki so jih razorali plazovi, ostri grebeni — ta divjost pa je tudi obenem divna dražest. In povsod tod, po vseh vrhovih Razorjeve skupine sta iskala dr. V. Dvorský in J. Čermák novih potov in novih ciljev. Oblezla sta vrhove nad Martulkom, našla ondi staro, komaj vidno in že zdavnaj pozabljeno Rabičevo stezo ter zasledila izsušeno močvirno in blatno jezerce tam, kjer bi se človek po specijalni karti nadejal pravega morskega oka. Priplezala sta iz doline Pišnice na Ponico in v dveh smereh: iz Vrat in z Martulka na Široko peč.

Kakor povsod v goratih krajih sta našla posebno v gorovju, ki se razprostira severno od Škrlatice, da specijalna karta o njem zdaleka ne kaže verne naravne slike. Žal, da nam knjižica v tem zmislu ne podaja načrta, ki bi bil vsekakor velike važnosti za orijentacijo turistov naslednikov.

Nad vse zanimivo je slediti izbornima plezalcema po severni steni Prisojnika in po strmi severni steni Križa. Na Križ sicer ob tej priliki nista prišla, pač pa na pobočje Gamsivca nad Hrušico, vendar je bila tako izvršena tura še mnogo težja.

Razor sta oblegala od vseh strani. Poraz na severni steni, kjer so jima strme, gladke in previseče skale zabranile nadaljni nastop, sta poravnala bolj ko dovolj z vratolomnim sestopom z Malega Razora: po steni navzdol, kjer je pri plezanju navzgor sicer neustrašni dr. Kugy odklonil vsako ponovitev. Potemtakem je umevno, da se tudi nista plašila objektivnih nevarnosti, ki jih je polna severna stena Škrlatice, kjer pada kamenje po edinem žlebu, po katerem je mogoče nastopati.

S tem je podana vsebina dobrih 140 strani obsegajoče knjižice, opremljene z 29 izvečine izbornimi posnetki po lastnih fotografijah.

Čisto navdušenje in velika ljubezen do planinstva sploh, do slovenskih planin posebej nam čvrsto veje iz te knjižice. Pisatelj je naslikal v sicer velikolepem, pa vendar domačem slogu težkoče posameznih tur, ki sta jih opravila z vodnikom ali brez vodnika in ki so vseskozi zahtevale mnogo truda, samozatajevanja in samozavestnega poguma. Popis pa nikogar, ki bi jima hotel slediti, ne odvrča, temveč v vsakomer le vzbuja zanimanje ter neti veselje do take turistike. Vpleteni so namreč tupatam opisi humorističnih dogodkov in konfliktov, ki se pripete turistom na vsaki večji turi bodisi z ljudmi ali z živalmi po dnevi ali ob prenočevanju. Le-tem sta dr. V. Dvorský in J. Čermák prav posebna prijatelja in kaj prijetno je čitati opise nekaterih takih prenočevanj pod milim nebom, polnih nočne poezije, ki je sicer tudi ni najti v gorah.

Nekaj pa mi ni všeč. Dr. Dvorský podaje izrazite izreke slovenskih vodnikov v nekem narečju, kakršnega ne pozna slovenščina. To bi bilo bolje zapisano v čisti slovenščini. In drugič, če je pisatelj po pravici pohvalil »slavnega« vodnika Komaca, ki je bil v najboljši šoli pri dr. Kugyju, bi pa ne bil smel primerjati tega vodniškega matadorja z izbornim trentskim plezalcem Tožbarjem. Ne le, da je Komac star vodnik, Tožbar pa šele začetnik, je treba tudi pomisliti, da se naši turisti izvečine ne pečajo s težkimi problemi po naših planinah, temveč se hočejo le »izprehajati« po markiranih, skrbno nadelanih in zavarovanih stezah. Odkod naj pride torej našim vodnikom potrebna vaja za izvršitev takih tur, kakršne so opisane? ! Vsako vzporejanje Komaca in Tožbarja je torej nemogoče. Baš zato, da bi se i turisti i vodniki naši kaj naučili iz teh »plezalnih črtic«, se mudim dalje pri tej kritiki in le želim, da bi »Planinski Vestnik« podal prevod ene ali druge teh krasno opisanih tur. Naše širše planinsko in dolinsko občinstvo bi spoznalo, da nudi prava turistika vse druge užitke, nego jih nudi mesto, da je gorski svet svet krasote in bleščečega sijaja, svet divot, očarjujočega veličastva in najslastnejšega razkošja povsodi, prav posebno pa še ondi, kjer se je treba z vso odločnostjo, samozatajevanjem in zadnjimi telesnimi silami boriti proti ogromnim, seveda včasih tudi nepremagljivim silam prirode.

Dr. Anton Švigelj.